

Et tilfelle av anonymografi.

(Foredrag i Norsk psykiatrisk forening d. 5. september 1934).

Av KARL A. ANDRESEN, direktør for Reitgjerdet
og Kriminalasylet.

Ordet »anonymografi« er hentet fra dr. Johannes Alfvéns bok om hysterien.

Han skriver herom følgende:

»Ved s. k. anonymografi forfatter hysterikern anonyme brev utan annat motiv än nøjet att skriva och avsända dem. Det är det förbjudna, skrämmande och hemlighetsfulla som lockar honom. Anonymografien är icke ett medel utan har blivit ett självändamål.

Anonymt brevskriveri behöver dock ej alltid vara av hysterisk natur. Ren kriminalitet kan också föreligga. Eller också kan det vara utslag av »impulsives Irresein«.

Det er alt hvad Alfvén har å si om denne foreteelse, og noe mere har heller ikke vært å finne i de ledende psykiatriske lærebøker. Ved å se igjennem registret for endel årgange av »Monatschrift für Kriminalpsychologie« fant jeg endelig en brochure på tysk av en russer *Valerian Kusnetzoff*, en elev av professor Gudden om »Anonymes Briefschreiben« og da denne brochure inneholder adskillig av interesse, for det foreliggende emne, skal jeg i korthet referere hovedpunktene i hans fremstilling.

Kusnetzoff støtter sig vesentlig til arbeider av de italienske forfattere *Ferriani*, *Lombroso* og *Fererro* og citerer adskillige eksempler fra deres verker.

Den anonyme brevskrivning antar forskjellige former og skyldes de forskjelligste motiver. Mest er det utslag av

råhet, ondskap, hevntørst, misundelse, sensasjonslyst og andre lite prisverdige egenskaper. Det kan jo forekomme at hensikten er god, men som regel er det de sletteste instinkter som gir sig tilkjenne på denne måte.

Kusnetzoff skjelner mellom tre forskjellige grupper av brevskrivere: skoleungdommen, de voksne kvinner og de voksne menn. En fjerde gruppe de gamle. Det som interesserer en mest i denne forbindelse, er de voksne kvinner.

Den anonyme brevskrivning er, mener forf. nærmest et kvinnelig våben. Mannen står for såvidt på et høiere trin, han beherskes ikke i samme grad som kvinnen av sine instinkter, han har andre og mere direkte forsvars- og angrepsvåben.

At anonyme skrivelser er en hyppig foreteelse, særlig i storbyene, synes å fremgå av et citat fra Lombroso hvor det heter at politiet i Paris mottar enorme mengder av anonyme skrivelser — nesten alle fra kvinner — og hvor hevnlysten synes å være det fremherskende motiv. Mens mannen f. eks. etter en heftig ordstrid kan skaffe sig avløp i voldshandlinger eller ved å gi det glatte lag igjen, så benytter kvinnen sig av de såkalte »finere« midler. Forf. nevner eksempler på at de anonyme skrivelser med sjolle beskyldninger trer istedet for en trettekjær kvinnes negler og never.

Ofte er både den som skriver og den som der skrives om damer av hittil uplettet rykte, og det er uforståelig for deres nærmeste at de kan henfalle til sådanne nedrige handlinger. Man må ofte lodde dypt ned i det ubevisste sjeleliv for å finne en plausibel forklaring. Eller der kan være et utløsende psykisk traume, som er foranledningen, en tilsidesettelse, en heftig jalousi o. s. v. Mange kommer til visse tider, under menstruation eller graviditeten eller under særlig kritiske perioder helt ut av psykisk likevekt og kan da, som *Lombroso* sier »få en satan i kroppen«.

Et utilfredsstillet livsbehov, f. eks. hos gamle jomfruer skal også kunne drive de slettere impulser frem i dagen på denne måte.

Et sykdomsbillede, som fremfor alt er ansett for å være ophavel til utskeielser av denne art, særlig hvor det gjelder »fabrikasjoner en gros« av raffinerte og ondartede anonyme skrivelser er hysterien.

Men det er ikke nok å påvise hysteriske symptomer. Forfatteren nevner et tilfelle, hvor hysteri og trang til å skrive anonyme brev er samtidig tilstede uten at der kan antas å være noen årsakssammenheng. Hvad der må forlanges, er påvisningen av en hysterisk karakter. Hvis en sådan foreligger, blir trangen til anonym brevskrivning en »Sucht«, et begjær, som for enhver pris må tilfredsstilles. Den ulykkelige som er besatt av et sådant begjær, skyr ingen midler og skremmes ikke tilbake av noen risiko for opdagelse. Der er eksempler på, at en høislående embedsmanns frue har drevet sin mann ut av hans stilling til stadig lavere trin på samfundsstigen ved sine skriverier, og at en hysterisk datter har bragt skam og ulykke over sin høit ansette far.

Lombroso karakteriserer den hysteriske karakter således, at vedkommende individ er sterkt egocentrisk innstillet, uavlatelig optatt med sig selv og med et brennende ønske om å vekke offentlig opsigt. De hysteriske er i høi grad impressionable, geråder ved minste anledning i vrede og vill ophisselse, er tilbøielig til plutselig og umotivert å skifte sympatier og antipatier og volder ufred og trette hvor de kommer. De ledes av sine affekter, skjelner ikke mellom dikt og virkelighet, lyver hensynsløst, når det passer dem, begår mened, bringer sig selv og andre i ulykke, bare for å tilfredsstille sine usalige drifter. Under alt dette kan de bevare et visst skin av hederlighet og vinne almindelig tiltro.

Et eiendommelig utslag gir den hysteriske sinnslidelse sig, når den syke gjør sig selv til gjenstand for forfølgelse

— den hysteriske selvpinsel. Et sådant tilfelle refererer Delbrück i sin *Gerichtliche Psychopathologie*.

En ung pike, som var almindelig ansett som en ærbar og pliktopfyllende dame, får tilsendt fornærmelige anonyme breve fra steder i omegnen, undertegnet »din evige ven« — »en som venter dig i sinnssykehuset« — »din evige forfølger« o. s. v. Disse breve kommer uophørlig og gjør den tidligere blomstrende unge pike til en skygge av sig selv. Brevene forfulgte henne overalt, hvor hun gikk og stod, om hun reiste til sine kjente, når hun kom tilbake igjen — gikk hun på W. C. var der rablet på veggen med spottegloser om henne. Hun gråt, anropte lægen om beskyttelse mot den skjendige forfølgelse. Det kom såvidt, at en bestemt person blev utpekt som gjerningsmannen, og skriftprøver blev sendt til undersøkelse.

Det viste sig tilslutt, at den syke selv hadde forfattet disse breve og skrevet på veggen, og så stor var hennes sykelige drift, at hun fortsatte med det efterat hun var blitt innlagt i sinnssykeasy. Så snart hun fikk papir og blyant, skynte hun sig bort til et ensomt sted og skrev der et fornærmelig brev til sig selv, hvorpå hun bestyrret viste det frem til pleiersken. Det syntes som hun selv ikke hadde anelse om sitt bedrageri, at hun levet i enslags dobbelthevissthet. Hun nektet iherdig å være ophavet til skriverierne.

Det er ikke bare hysterikere som befatter sig med anonym brevskrivning, også epileptikere og imbecille kan benytte dette middel til å gi uttrykk for hat og hevnløst.

Hvor det gjelder masseproduksjon av anonyme brev, er det efter Kusnetzoffs mening full grunn til å formode, at brevene skriver sig fra en psykisk abnorm person.

Forfatteren refererer dog et tilfelle av masseproduksjon av anonyme skrivelser, hvor diagnosen hysteri må ansees for tvilsom.

Det gjelder en fru Kracht, som i 1905 stod anklaget for

Detmolder Schwurgericht som forfatter av en masse anonyme breve, hvori folk av de beste kretse blev latterliggjort og angrepet. Beviset blev funnet ved en husundersøkelse, idet et trekkpapir røbet endel av et anonymt brev. Dr. Wagemann har beskrevet dette tilfelle (Psychiatrisch-Neurologische Wochenschrift nr. 6, 1905) og diskutterer spesielt det spørsmål om den anonyme brevskriver er å anse som sinnssyk eller hysterisk. Fru Kracht hadde allerede før sitt giftermål med herr Kracht chikanert bort en medbeilerske ved å skrive en rekke anonyme brev og antydte at hennes rivalinne var brevskriveren. Derved vilde hun opnå, at herr Kracht opgav sin forbindelse med rivalinnen og istedet sluttet sig til den virkelige brevskriveren. Det lyktes også, men først efterat hun som innkalt vidne hadde måttet avlegge ed og det to gange på, at hun ikke hadde noe kjennskap til hvem brevskriveren var. Hun hadde altså vunnet sin mann ved mened, ved en alvorlig forbrytelse, og det blev hennes senere ulykke. Tanken på denne forbrytelse plaget henne ustanselig. Hun tålte ikke å være alene — måtte ha avveksling — oppleve noe spennende — ophissende, og så kom en ny serie anonyme breve, og denne gang langt mere ondskapsfulle enn forrige gang («gerade zu niederträchtig und gemein»). Hun som aldri mere kunde vente å få en rolig time, tålte ikke å se andre være rolige og tilfredse; hun måtte så hat og ondskap omkring sig. Og således gikk det til, at en intelligent dame av det beste selskap blev en avskyelig giftblanderske, ordet tatt i overført betydning.

Da det forrederske trekkpapir vendte mistanken mot hennes mann og denne måtte sitte lengere tid i varetektsarrest, opstod et sorgelig dilemma for henne. Hvis hun nektet sin skyld, utsatte hun mannen for fengsel og vanære, tilstod hun, vilde hun miste ham for alltid, og denne tanke var henne utholdelig. Hun nektet derfor fremdeles, samtidig som hun også forsøkte å redde mannen, men retten kom allikevel til det resultat, at hun var den skyldige.

Mannen blev frikjent og hun blev dømt til 1 $\frac{1}{2}$ års tukthus for mened og bakvaskelser.

Wagemann som tidligere hadde stått i et årelangt vennskapsforhold til familien, bedømmer dette tilfelle ut fra en rent psykologisk konfliktsituasjon og mener å kunne utelukke såvel sykelige disposisjoner som en hysterisk sinnstilstand. Han gir — tross alt — et sympatisk bilde av den ulykkelige kvinne.

Den historie som her skal refereres, begynte i et lite samfund nordpå våren 1929. En handelsmann mottok i april måned et anonymt brev fra »Klukjen gard og gods«, skrevet på bygdemål og med en tydelig fordreiet håndskrift, og brevet inneholdt en rekke infame beskyldninger mot »hu Skråva-Lydia« som handelsmannen »Hokkon« nettop hadde forlovet sig med. »È du Hokkon så dum på kvinfolk, som hi lokta på så mang, å hi valgt så dårle«. Det insinueres i brevet at kjæreren har gått på omgang blandt soldatene på moen, at hun var et utbrukt kvinnfolk osv., og brevet inneholder ellers adskillige vovede hentydninger af seksuell art.

Samtidig blev Utstyrsmagasinet i Oslo anmodet om å sende en livmorsprøite og »beskyttelsesbenklær« mot postopkrav til ovennevnte handelsmann, og Utstyrsmagasinet satte sig i forbindelse med handelsmannen og sendte de forlangte varer. Senere fikk også Håkons mor og kjæreren og en stasjonsbetjent på stedet endel anonyme brev av chikanerende innhold og der blev slått op plakater på Håkons dør og rundt omkring på stedet.

Alle disse breve og plakater vakte et veldig røre i det lille samfund og mistanken festet sig snart ved den ene, snart ved den annen, men uten at det førte til noe. Saken blev anmeldt til politiet og rettskemiker *Bruff* kunde konstatere at alle brever og plakater var skrevet med samme hånd, men ingen av de innsendte skriftprøver fra mistenkte passet til denne håndskrift. Saken blev derfor henlagt, men dukket op igjen 1 $\frac{1}{2}$ år efter på et nytt sted — i nabobygden.

Sist på året 1930 og utover våren 1931 fikk snart den ene, snart den annen tilsendt anonyme skrivelser, oftest ufrankert, tildels funnet på gaten eller henslengt ved dørene, med ondartede beskyldninger, gjerne av seksuell art. Unge piker beskyldtes for utukt med soldater og offiserer, gamle mennesker for å leve sammen med sine husholdersker, eller med sjofle hentydninger av forbrytersk art. Hele bygdens chronique scandaleuse passerte revy i disse skrivelser — i en forvansket og outreret form. Og det var tydelig at den ukjente skribent hadde en djevelsk glede ved å sette splid mellom mann og kone, foreldre og barn og særlig mellom kjærestefolk. Som regel var det det kvinnelige kjønn, som blev svertet mest, men en og annen mannsperson måtte også holde for.

En velhavende ungar var særlig utsatt, og da det ryktes at han skulde forlove sig med en sykepleierske, blev denne svertet efter beste evne, og ungkaren fikk anvisning på en rekke andre damer i bygden, som han heller burde være sammen med og efter tur kjøre rundt med i sin bil, bl. a. også med den senere mistenkte dame. 4 unge søstre som muligens hadde fiffet litt med løytnantene på moen, blev utpekt med navns nevnelser som profesjonelle («de sorte svin» og «de fire ryttere»), og som befarne i fosterfordrivende midler.

I flere skrivelser synes brevskriveren å more sig med å leke gjemsel med myndighetene og folkene i bygden. En navngiven kvinne, som tituleres «spåkvinne» opfordres til å finne op «skrivarn» og derved tjene sig en ekstraskilling og samtidig opnå berømmelse.

»Ka du tykje om alt som går for sig på H. Du har vel hørt at han gamle W. har omgang med sin unge husholder og at det skulde vere W. selv som var far til den skabning som hans husholder kom på sykehuset for. Ja det er pene oldinger. Ja dem fortelle at datra hans F. ska ha barn med en sersjant«. osv.

Til en fru W. skrives, at

»Nu skal vi da endelig få vårt eneste ønske opfylt og se dedektiv her hos os. Han bør behandles pent, så vi lenge får beholde ham. Ja stedet er sensasjonsrikt og bør vere det. Vi liker to ting, sensasjon og å leke gjemsel. Ja dedektiven ska vere vel mott når han kommer til næ — — —«.

Brevene fortsatte utover våren 1931 og samtidig blev på forskjellige steder opslått røde plakater med bekjentgørelse om fest med foredrag av navngivne personer. Innholdet var dels tøvet, dels med ondskapsfulle hentydninger.

Så var det en pause i skriverierne, i sommermånederne, men høsten 1931 begynte de igjen, og lensmannen fikk efterhånden en stor samling av disse breve. Til en begynnelse blev en skomaker i bygden mistenkt, men da han ikke var rett befaren i skrivekunsten, måtte man anta, at han hadde en hjelper eller hjelperske.

Imidlertid var der flere omstendigheter, som gjorde, at mistanken tilslutt blev rettet mot en dame i 30 års alderen, datter av en pensjonert tjenestemann, og mot hennes eldre søster, som var fraskilt og bodde i farens hus. Det viste sig at disse damer og deres mor var sterkt optatt av skriverierne — at moren gikk bud med brevene av og til, og at hun og den yngste datter etpar ganger viste sig å ha kjennskap til brevenes innhold, før adressaten hadde hentet dem.

Et annet moment, som bidrog til å skjerpe mistanken til den senere siktede, var at hun med egenhendig underskrift hadde forfattet en vise om ovennevnte skomaker, av samme ærekrenkende og obscøne innhold som de andre anonyme skrivelser, og at hun anmodet en fru W. om å la denne vise avskrive og sende den til skomakeren. Hun syntes å more sig over visen, som hadde mange vers og siktet til skomakerens kjønnslige forhold. Det heter i et av versene:

»Kjerringa mi er ikke rar, san,
 hu ligj under kvar ein kar san,
 ja eg trur san hu e lur san —
 ja før det hent san eg mått tø san
 til ku og hest i mi nød san«.

I visen beskylder hun også skomakeren for å være den anonyme brevsriver:

».....jeg gjør som før san
 og skriv anonymt i nord og sør san«.

Denne vise, som hun i retten tilstod å ha skrevet, har antagelig hatt til hensikt å vende mistanken mot skomakeren, men blev istedet derfor et sterkt bevis mot henne selv.

Det manglet heller ikke på breve til den mistenkte dame selv, og innholdet var av samme ærekrenkende art, med påstand om, at hun var uekte datter av en fremstående embedsmann som hadde bekostet hennes utdannelse, at hun har hatt barn med en sersjant osv. Eller det står:

»Du har vel vorri for fin te å havt en »Lausonge«
 fær di om du sjøl e berre en horunge«.

Det antydes også at adressaten (den mistenkte brevsriver) begynte »å dra på guta« nesten før hun var konfirmert, at hun drev med en kontorist både natt og dag og endog efterat han blev gift. »Ja du e simpel, et svin e du!« skriver den anonyme efter alt å dømme til sig selv.

Lensmannen på stedet som forøvrig også var blitt utsatt for ærekrenkende beskyldninger — var tidlig på det rene med, at det måtte være innflytterfolk, som var ophavet til skrivelsene efter forskjellige særultrykk å dømme, og festet straks mistanken til tjenestemannens familie, som oprinnelig var lenger nordfra.

I juni 1932 innsendte politimesteren til rettskemiker Bruff en rekke anonyme breve og plakater og 25 skriftprøver fra forskjellige personer, deriblandt fra tjenestemannens døtre.

I September 1932 avgav rettskemiker Bruff en erklæring

med konklusjon at der neppe kan herske tvil om at det er frøken N. N. (den mistenkte) som med fordreiet skrift har skrevet alle de angjeldende breve og plakater.

Hun blev i december 1932 avhørt som siktet av lensmannen og erklærte sig helt ut uskyldig. Hun hadde selv mottatt anonyme ærekrenkende breve og levert disse til lensmannen. Bruffs utsagn var fullstendig misvisende.

I januar 1933 blev der avholdt ransaking i hennes hjem. Siktete var tilstede og sprang op i forveien til sitt værelse. Man fant hos henne en kladdebok, hvorav var utrevet et blad, men på bladet under var der tydelige avtrykk efter blyantskriften på det bortrevne blad, og bokstavene var av samme sort som på en hel rekke anonyme breve og plakater. Hun blev meget overrasket, da hun fikk rede på, at man hadde funnet avtrykket og spurte forundret, om det kunde vises igjennem.

Der blev også funnet etslags utkast til et av de ærekrenkende breve, men med ufordreiet håndskrift. Foruten almindelig blekk fantes der også en kopp med fortynnet blekk, og man hadde festet sig ved, at en rekke av de anonyme breve var skrevet med fortynnet blekk.

Her må også — av interesse for saken — anføres, at der i en kladdebok fantes en rekke små utkast til avisinserater, dikt o. l. av etisk hoiverdig innhold og som stod i den grelleste motsetning til de skandaløse skrivelser. Således et stemningsfullt dikt på målet til en avdød pike, et vemodig kjærlighetsdikt, et dikt om smilet, som trøster og gleder medmennesker, og endelig et lite prosastykke om bakvaskelse, som betegnes som det styggeste trekk i den menneskelige karakter, undertegnet med siktetes forbokstaver. Her står bl. a.

»Jeg må som kvinne beklage at denne feil finnes i almindelighet mest hos kvinner. Hvad er så grunnen? Skulde ikke vi kvinner når vi møtes ute eller hjemme ha andre interesser? Er vi så dumme at vi tror vi kommer i lyset selv ved at vi blottes andre — at

stadig komme med dårlige bemerkninger om andre er ikke klædelig for noen, og oftest bunner bakvaskelse rett og slett i misundelse«.

Det skulde på forhånd synes ganske besynderlig, at disse vakre betraktninger er skrevet av samme person og på samme tid som de anonyme skandalskrifter.

Imidlertid blev siktede fengslet i februar 1933 og fylkeslæge Angell og overlæge Hansteen blev opnevnt som sakkyndige og i april s. å avgav de sin erklæring med den konklusjon, at de ikke anså frk. N. N. som sinnssyk.

Under hennes fortsatte ophold i hjelpéfengslet blev hun mer og mer trist, undertiden irritabel, og enkelte gange satte hun i høie skrik. Inn imellem kunde hun være lys og munter. Til sine tider vilde hun ikke svare og til andre tider fremkom hun med uttalelse om at alle var hennes fiender. Når man kom inn til henne kunde hun sitte i en og samme stilling og stirre rett frem for sig. Ofte så det ut som hun hadde beholdt den samme stilling i timevis, opplyser vaktmesteren.

Når hun var under opsyn hadde hun pene manerer, men trodde hun sig usett kunde hun kaste sig grådig over maten og spise med fingrene. Mens hun tidligere var flittig beskjeftiget med håndarbeide vilde hun ikke lenger ta sig noe til. Når hun leste i en bok, vendte hun bladene med en pinne og ikke med fingrene.

Da der skulde avholdes rettsmøte med en mengde vidner, fant vaktmesterens hustru henne kl. 6 om morgenen liggende utstrakt på gulvet, bevisstløs, med en overreven snor om halsen. Da vaktmesteren kom til og begynte å ruske i henne, krøkte hun sig sammen og sprang op i sengen og ropte: »Gå ut, gå ut. Dere skal aldri få mig i retten!«. Strikken som hun hadde laget av bomullsgarn, var ophengt i lysekronen. En veltet krakk lå ved siden av henne.

De sakkyndige som påny blev opnevnt, anbefalte henne innlagt i asyl til observasjon og hun innkom i mai måned

i Østmarken asyl til observasjon av overlægene Hansteen og Andresen.

Frøken N. N. er en høi tynn dame, vekt ved innkomsten 60 kg senere 63 kg. Hun er blond med blå øine — fysikalske forhold i orden. Normale reflekser, sensibilitet og motilitet, Wass. minus. Orientert, forklarer sig greit, viser rask opfatning og god intelligens. Sinnssykdom i slekten er ukjent. Hun er yngst av 3 søskende, en søster død 9 år gml. av vattersot, den eldste søster gift men skilt, bor hjemme. Hun har gjennomgått folkeskole og blev konfirmert i 1918. Efter konfirmasjonen var hun i en kortere tid i en forretning, hvor hun gjorde sig skyldig i tyveri av 5 kroner. Herfor fikk hun betinget dom. Derefter gjennomgikk hun folkehøiskole 1 års tid og hadde så plass i forskjellige forretninger. I 1925 flyttet hun med sine foreldre og søsteren til sitt nuværende bosted og har siden bodd hjemme.

Hun har alltid hatt god helbred og efter sigende et jevnt og godt humor. For flere år tilbake var hun forlovet. Forlovelsen gikk overstyr »på grunn av ondskapsfullhet og sladder«, hvorefter det blev godt igjen, men bare for en kortere tid — siden uforlovet.

Faren hadde kjøpt en leiegård, men han solgte den igjen »fordi der var så meget sladder og uhygge med leieboerne«. Så flyttet de til nabobygden og var der 1 års tid (i 1929) men flyttet tilbake igjen til det nuværende hjemsted, hvor faren kjøpte en enebolig.

I asylet nektet frøken N. N. som før enhver befatning med skrivelsen og vilde få skylden overført på skomakeren og hans medhjelpere. Hun hadde selv fått breve så usømmelige og ærekrenkende at hun måtte skamme sig over dem. Fremholdt stadig under rikelig strøm av tårer, hvor forferdelig det var for henne at hun var kommet op i en sådan historie, at hun skulde lide uskyldig for andres ondskap, og at der var kastet skam over foreldrene. Nu kunde hun ikke vise sig mere for folk og vilde derfor bli

i fengslet til hun var renvasket for de stygge anklager.

Der var ellers intet å si på henne i asylet. Hun opførte sig bra, var snild og hjelpsom, flink og flittig i alt hvad hun foretok sig, trivdes efter forholdene bra i asylet.

Hennes hukommelse var god, og noen vrangforestillinger blev ikke påvist hos henne. Ved visse leiligheter syntes hun å virke litt kokett og pyntesyk og hun bemerket engang om en mann, som besøkte sin syke hustru, at hun kunde se på hans øine at han var sin kone utro. Noe tegn på sinnssykdom kunde ikke påvises hos henne, og hun blev derfor utskrevet av asylet som ikke sinnssyk.

Mens frk. N. N. var i asylet, blev der på Nordlandsbanen postlagt et brev til postkontoret på hennes fødested og inni i dette brev var en lukket konvolutt til stedets avis. På baksiden av denne konvolutt stod der: »Retur den anonyme Brevskriver«, med de kjente trykkbokstaver og den anonymes firmamerke, det mangeslyngede spørsmålstejn. Brevet blev gjennem politiet sendt til rettskjemiker Bruff og av ham verifisert som skrevet av den samme anonyme brevskriver.

I brevet stod, likeledes med trykkbokstaver bl. a.

»Nu alt er blitt så stille, skal vi igjen la høre fra os. Stakkars enfoldige øvrighet haver vi alltid sagt. Vi liker sensasjon og derfor er det vi skriver og for at vise at vi fremdeles lever. — Det er blitt så merkelig lite snakk om brevskriveren i den seinaste tiden. Ja nu forteller dem at frøkena hans N. er på Rotvold og skal mentalundersøkes, men han Tyløv trur at hu mangler kar — — —«.

Brevet er forresten fullt av de vanlige sladderhistorier.

Det viste sig nu ved nærmere undersøkelse, at siktede under opholdet i Østmarken hadde fått kjøpt papir og konvolutter gjennem en sykesøster, og konvoluttene bar samme stempelmerke (»Tordenskjold«) som anvendt av den anonyme brevskriver. Papiret som det anonyme brev var skrevet på bestod av 2 lapper, som var klippet ut av et

større ark med en krum neglesaks av samme slag som patientene får utlånt i asylet.

Man måtte således gå ut fra at brevet var skrevet på asylet og utsmuglet av siktede.

Der var altså meget tungtveiende indicier mot siktede, og hun blev i herredsretten i juli måned 1934 dømt for slibrige injurier til 120 dages fengsel med fradrag av 66 dager for utholdt varetektstarrest.

Retten fant det bevist at tiltalte hadde forfattet de anonyme skrivelser og dømte en sådan fremgangsmåte meget strengt, idet den uttalte:

»Tiltalte antas å ha fremkommet med sine slibrige og alvorlige injurier planmessig og systematisk bare for å skade og ødelegge andre menneskers gode forhold til sine nærmeste og skape uhygge.«

Den fant dog å måtte tilføie:

»Retten har vært sterkt i tvil om hvorvidt et menneske, som har opført sig slik som tiltalte, har vært helt normalt, men man finner i denne forbindelse å måtte holde sig til de sakkyndiges erklæringer«.

Tiltalte nektet iherdig like til det siste enhver befatning med de anonyme skrivelser. Det samme gjorde hennes mor i retten, og faren opførte en sådan scene ved dommens oplesning, at han måtte vises bort. De anså sig alle for å være gjenstand for en skammelig forfølgelse.

Efter rettsavgjørelsen falt tiltalte helt sammen og måtte straks overføres til det nærmeste sykehus. Herfra sendte hun 1 måned efter et brev til overlæge Hansteen:

»Tenk jeg fikk dom. Jeg skal sone for andre. For mig er det ufattelig. Jeg er uskyldig, men i retten gikk de frem med løgn. Men en dag kommer tiden til dem også. Jeg skal bære mitt kors til jeg ikke greier det lenger.«

Brevet inneholder forøvrig takksigelser til overlægen for den gode behandlig i asylet.

Når overlæge Hansteen og jeg er blitt enige om å referere dette tilfelle for den psykiatriske forenings medlemmer, er det fordi det etter vår mening gir anledning til endel refleksjoner.

Først av rent praktisk forensisk art. Der foreligger ingen tilståelse. Tiltalte blev dømt på indicier, riktignok på meget sterke indicier, men vi kunde ikke på forhånd gå ut fra, at obs. var skyldig og følgelig ikke ta hensyn dertil i vår redegjørelse.

Vi mente efter vår undersøkelse å kunne konstatere, at der ikke var holdepunkter for en sinnssykeerklæring, men fant å måtte antyde i våre premisser, at der måtte foreligge en sykkelig forstyrrelse av sjelsevnene, hvis obs. var skyldig. Men dette kunde ikke efter vår mening settes i konklusjonen.

Det kunde være grunn til å diskutere i denne forbindelse, om ikke observasjonen kommer for tidlig eller rettere sagt avsluttes for tidlig, hvor skyldspørsmålet er tvilsomt.

Dernest kan det ha sin interesse å drøfte spørsmålet om selve den psykiske grensetilstand hos individer med tilbøieligheter av den art som her er skildret.

I det foreliggende tilfelle gjelder det en kvinne noe over den første ungdom, hittil uberyktet, bortsett fra en mindre forgåelse, intelligent, ikke uten talent for literær produksjon — og hvor der samtidig er en grumset understrøm — en ren kloakk av høist uedle drifter og tilskyndelser.

Spør man efter motiver — så synes det å være to hovedkilder: en umettelig trang til sensasjon — til å skape røre omkring sig — til å se og nyte medmenneskers fortvilelse og forbitrelse og selv sitte i skjul som en edderkopp i sitt spinn, og dernest — en trang til utløsning av utilfredsstillet seksualitet.

Den store mengde av de her nevnte anonyme skrivelser er av erotisk art, dels av den groveste kaliber, plumpe og utoilede, dels med finere hentydninger, men ikke mindre ondskapsfulle og krenkende for dem, det går ut over.

Vi kjenner lite til tiltaltes erotiske opplevelser. Vi vet bare, at hun har vært forlovet, og at denne forlovelse gikk overstyr »på grunn av onde menneskers sladder og bak-talelser« som hun selv sier, at det blev godt igjen, men bare for en kortere tid. Det er mulig, at denne erotiske skuffelse har satt dype merker i hennes sinn og avfødt en bitterhet, som tilslutt har gitt sig utslag i misundelse over andre menneskers lykkelige forbindelser.

Hun sier selv i et brev til overlæge Hansteen angående sitt forhold til mannfolk:

»Jeg har vært glad i en, men heller ikke i flere og han blev jeg kjent med da jeg var 16 år gammel. Siste gang vi var sammen var i 1932. Jeg kunde under fire øine fortalt Dem meget. Men nu må jeg gi avkald på alt også på det som var mig kjærere enn alt.«

Et spørsmål som kanskje psykologene vil kunne gi oss en nærmere forklaring på, er hvorfor hun så energisk fortsetter med sin nektelse, selv efter at bevisene for hennes skyld synes ugjendrivelige. Lyver hun bevisst eller ubevisst?

Vi hører av og til i asylene patientutsagn, som for oss alle står som den mest håndgripelige løgn, men hvor vi allikevel er nødt til å antå, at vedkommende patient virkelig tror på hvad han sier.

Der er ennu endel uopklarte punkter i løgnens psykologi.

I det foreliggende tilfelle har vi søkt efter en mere nærliggende forklaring: at andre har vært implicerte i saken, og at hun ikke ved sin tilståelse har villet røbe også dem, altså et respektabelt motiv.

Hvordan alting er, så må man vel efter sakens forløp og endelige utgang være på det rene med, at tiltalte har ligget under for sykelige drifter, som helt har behersket hennes sjeleliv, og at hun derfor trenger en spesiell behandling, men hvilken?

En spesiell takk til min mangeårige venn og medarbeider, overlæge Philip Hansteen, Østmarken sykehus.
